

POMEN IGRE IN IGRAČ ZA OTROKA

IGRA otroku predstavlja življenje in je že sama po sebi za otroka nagrajujoča in sproščujoča aktivnost, ob kateri se počuti prijetno in mu pomaga pri spoprijemanju s stresom. Igra pomembno vpliva na otrokovo učenje in razvoj. Preko nje razvija senzoriko, gibanje, občutenje, govor in komunikacijo, domišljijo, ustvarjalnost, mišljenje (splošno poučenost, barve, štetje, povezovanje informacij, sklepanje, osredotočeno pozornost, koncentracijo, vztrajnost) in čustveno - socialne veščine (se uči sodelovanja z vrstniki, izposojanja igrač, reševanja nesoglasij, razvija samozavest, kako se postaviti zase, kako prenesti poraz...). Za predšolskega otroka je igra enako pomembna kot njegove osnovne biološke potrebe po hrani, pitju, počitku... Zato je pomembno, da odrasli otroka pri igri opazujemo in spremljamo, saj preko njegove igre dobimo informacije o njegovem razvoju, ali le-ta poteka v skladu z razvojnimi mejniki in vrstniki, ali pa se kažejo odstopanja v otrokovem razvoju. Odrasli otroku lahko damo pobudo za igro, ga povabimo k igranju, vendar ne bodimo vsiljivi in ga ne prekinjamo, ko je zatopljen v svojo igro, saj ravno takrat preko igre razvija vztrajnost in koncentracijo. Otroku dajmo povratno informacijo o njegovi igri in ga pohvalimo za njegove dosežke (npr. »super si zgradil ta stolp«), a pri tem ne pretiravamo.

Otrokova »**prva igrača**« je njegovo telo. Najprej spoznava svoje telo in se uči o svojem telesu preko dajanja rok v usta, okušanja svojih prstkov, kriljenja z rokami, ropotanja z ropotuljico, brcanja z nogami... Ugotavlja, da lahko z gibanjem sam vpliva na svoje telo, z rokami lahko vpliva na predmete, nad čimer se navdušuje.

Otrokovo »**prvo igrišče**« je njegov starš. S starševsko pomočjo spoznava občutek težnosti, ravnovesje, zibanje, obvladovanje telesa, različne dotike – za bolečino, za prijetno počutje, crkljanje, občutke pri gujanju, dvigu visoko v zrak... Nato spoznava svet: igralnico, igrišče, druge osebe in vrstnike... V otrokovo korist je, da ga spodbujamo k raziskovanju tudi v naravi, da skupaj gremo na pohode, izlete, sprehode po gozdu, da nabiramo jesensko listje, kostanj, občudujemo rastline in skrbimo zanje... Na ta način ga ozaveščamo in učimo skrbi za naravo in okolje.

Za razliko od preteklosti so v zadnjih letih že dojenčki, malčki in predšolski otroci vsakodnevno preveč časa izpostavljeni tehnologiji in ekranom (tablični računalnik, mobiteli...), kjer so predvajani intenzivni in močni dražljaji, otroci pa so le pasivni sprejemniki tega. Ko se otrok tehnologije preveč navadi, to lahko vodi v odvisnost od intenzivnih dražljajev. To pomeni, da potrebuje nenehno animacijo s strani odraslega, se ne odzove, ko ga pokličemo po imenu, ne vzpostavi očesnega kontakta, težave so na področju njegovega gibanja in govorno – jezikovnega razvoja, navezovanja socialnih stikov...

RISANKE naj bodo vsebinsko skrbno izbrane, poučne in primerne otrokovi starosti. Po priporočilih pediatrov in strokovnjakov do 2. leta starosti otrok naj ne bo izpostavljen ekranom. V starosti od 2. do 5. leta naj se uporaba zaslonov omeji na 20-30 minut na dan in naj otrok risanke gleda ob navzočnosti staršev. Če otrok dnevno več kot eno uro pasivno gleda risanke, s tem ne razvija vztrajnosti. Vztrajnost razvija takrat, ko je aktiven in se igra z igračkami. Zelo pomembno je, da namesto uporabe tehnologije pri otroku spodbujamo osebni stik, radovednost, raziskovanje okolice in aktivno učenje preko igre, igrač, vsakodnevnih predmetov, da ohranja navdušenost.

Odrasli sami pri sebi razmislimo kakšen je naš odnos do igre. Kaj je za nas zares pomembno: Ali je naš dom IGRIŠČE ali SVETIŠČE? Ali mora vedno biti vse pospravljeno in se otrok lahko igra samo v svoji sobi oz. v določenem kotičku? Mora ves čas paziti, da česa ne razlije? A se ne sme popackati in umazati pri igri? Ali dovolimo otroku, da raziskuje po celotnem stanovanju, se uči vsakodnevnega dogajanja, nas spremlja, opazuje in nas posnema pri hišnih opravilih? Ga celo vključimo v hišna opravila in mu dovolimo, da tudi on pometa, čeprav to naredi v primerjavi z nami odraslimi manj natančno in po svojih zmožnostih?

Dobrodošlo je, da se otroku pri njegovi igri pridružimo in ga bolje spoznamo. Otroku naj si igro izbere sam, mi mu pa znotraj njegove igre določimo meje, kaj je dovoljeno, česar ne dovolimo ipd. Spremljajmo kaj se rad igra, po katerih predmetih najraje posega, kako se igra, ali je vztrajen pri igri, a potrebuje spodbudo in usmerjanje glede igre, ga je potrebno naučiti kako naj se igra in rokuje z določeno igračo... Včasih lahko že otrokova igra nakazuje

kateri poklic si bo izbral kasneje v življenju. Več besedišča, ko uporabljamo v igri, bolj bo otroku ta igra blizu in bo tudi sam na ta način razvijal svoj besedni zaklad.

POTEK IGRE:

Individualna igra	Mlajši otrok (do 3. leta starosti) svojo igračo dojema kot del sebe in svojega telesa. Zato težko svojo igračo deli z nekom drugim. To odrasli pogosto napačno interpretiramo, da noče deliti igrač, v resnici pa jih razvojno gledano še ne zmore deliti. Deljenja igrač se nauči in mu mi pri tem pomagamo, ga učimo izmenjave (npr. jaz ti dam rdeč avto, ti pa meni moder avto, potem zamenjava).
Vzporedna igra	Otrokova igra je samostojna in se igra s svojo igračo, vendar v bližini drugih otrok, pogleduje k njim in ga zanima kaj se igrajo, toda sledi svoji igri.
Interaktivna - sodelovalna igra	Starejši otrok (po 3. letu starosti) že kaže interes za vrstnike, pristopi in z njimi naveže stik, komunicira, si izposoja igrače in zmore tudi že sam deliti igrače.

RAZLIČNE VRSTE SPOZNAVNE IGRE:

Funkcijska igra

Je najbolj preprosta oblika spoznavne igre, pri kateri otrok razvija senzomotoriko. Preizkuša svoje zaznavne funkcije (okušanje predmetov, tipanje različnih materialov, vlečenje, potiskanje in prenašanje predmetov, pretakanje tekočine, presipavanje, potiskanje, odpiranje – zapiranje, plazenje, guganje...). Otrok spoznava okolje, raziskuje s poskusi in napakami, izvaja ponavljajoče se gibe s predmeti in igračami ter ugotavlja kaj je funkcija določene igrače ali predmeta (npr. z ropotuljico ropota in sliši zvok, vstavlja kocko v odprtino ustrezne oblike...). To ponavlja in kaže navdušenje nad tem, da lahko sam s svojim telesom vpliva na igrače. Zato otroku omogočimo aktivno učenje s predmeti in igračami namesto s tehnologijo, ki spodbuja pasivnost pri otroku.

Konstruktivna igra

Otrok povezuje, sestavlja predmete oz. igrače, gradi in ustvarja konstrukcijo iz (lego) kock, konstruktorjev, posodic... Konstruktivna igra spodbuja kognitivni, govorno - jezikovni in socialni razvoj, spodbuja ustvarjalnost, razumevanje prostorskih odnosov, pomaga pri razvoju osredotočene pozornosti, koncentracije in vztrajnosti.

Domišljajska ali simbolna igra

Otrok preigrava situacije iz resničnega ali domišljajskega sveta. Razvija domišljajo, komunikacijske spretnosti in besedišče, preigrava čustva, sprošča napetost in se preizkusi v različnih vlogah. Vživi se v vlogo določene osebe in jo oponaša pri njenem opraviilu (npr. mama previja dojenčka, očka popravlja avto) ali poklicu (npr. zdravnik, frizer, kuhar). Lahko preigrava določeno situacijo iz vsakodnevnega življenja (npr. nakupovanje v trgovini, sprehod, izlet na morje). Možna je tudi igra pretvarjanja, ko določen predmet uporabi za nekaj drugega (npr. namesto telefona za telefoniranje uporabi kocko). Otrok se do neživih predmetov vede, kot da so živi (npr. nahrani lutko, jo tolaži in crklja, se z njo pogovarja; peče palačinke v prazni ponvi). Simbolna igra se pojavi v času med 1. in 2. letom otrokove starosti, nato se nadgradi in postaja vse bolj kompleksna. Najbolj pogosto je pri otroku prisotna v obdobju med 3. in 5. letom starosti.

Predmeti, ki so zabavni in jih otrok lahko vključi v domišljajsko igro, lahko že sami po sebi ponazorijo vsebino igre: gasilska čelada, policijska čepica, krona, termometer, stetoskop, otroški voziček...

PUSTNI KOSTUMI niso uporabni samo na pustni dan. Lahko jih spravimo v škatlo in so otroku kadarkoli na voljo, da se preobleče in se igra sam ali s svojimi prijatelji (npr. na rojstnem dnevu ali ko pridejo k njemu na obisk).

BARBIKE so zanimive za igro in dobrodošle za razvijanje finomotoričnih veščin (česanje, preoblačenje, preobuvanje...). Skrb, da barbiki s svojo postavo vplivajo na razvoj samopodobe pri deklicah, je odveč. Barbika je samo igrača. Večji vpliv na samopodobo deklic imajo njihove vzornice v vsakodnevnem življenju (npr. mame ali starejše sestre, če se preveč obremenjujejo zaradi svoje postave, teže, se poslužujejo raznih diet ...).

PIŠTOLE so pogosto del fantovske igre in preigravajo domišljajske situacije ali prizore iz televizije. Sama igrača še ne pomeni nasilja, je pa potrebno otroka usmeriti, da njegova igra ne bo nasilna (npr. streljamo lahko v tarčo in ne v človeka).

Nikoli ni nevarna igrača, temveč je nevaren živ model, ki mu je otrok v svojem vsakodnevnem življenju izpostavljen in ga posnema.

ŠKATLE različnih velikosti so idealne za uporabo otrokove domišljije, saj jih lahko uporabi za razne kotičke, za hiško, garažo, za avto, zaboj, v katerega daje predmete ...

Igre s pravili

Okrog 3. leta starosti so za otroka zanimive igre lovljenja, gibalne igre (npr. Dan – noč, Belo letalo, Gnilo jajce...), igre posameznih spretnosti (npr. igre z žogami) in športne igre. Sprva je igra s pravili preprosta in najpogosteje poteka v paru z bolj kompetentnim igralnim partnerjem (npr. izmenično podajanje žoge s starejšim sorojencem). Kasneje pa se otrok vključuje v bolj kompleksne igre s pravili in družabne igre (npr. spomin, Človek, ne jezi se, kartanje - Črni Peter). Preko igre s pravili se otrok uči počakati na vrsto, izmenjave, prenesti poraz, se veseliti zmage. Zato je pomembno, da otroka navajamo igrati po pravili in mu ne popuščamo, da vedno samo on zmaguje. Namreč na ta način pri njem razvijamo tekmovalnost in bo navajen biti vedno najboljši. Pri družabni igri z vrstniki, ko ne bo zmagoval, bo imel stisko in se ne bo znal soočiti s tem, da tudi on lahko kdaj v družabni igri izgubi.

IGRAČE

V splošnem je v zadnjih letih izbira vseh igrač prevelika in so igrače cenovno bolj dostopne kot nekoč. Pogosto že samo pri nakupovanju živil v trgovini otroku spotoma kupimo igračo, saj izrazi željo, da bi on to igračo imel. Nemalokrat se zgodi, da otroka zasujemo s kupom igrač, z nobeno pa se ne zaigra in ne kaže interesa zanjo. Prevelika količina igrač lahko zanj predstavlja stisko, saj je preveč vsega in težko izbere kaj mu je zares všeč in s čim bi se najraje igral.

Nekateri otroci postanejo celo apatični do kakršnekoli igrače, če so navajeni, da jim odrasli v trenutku izpolnimo željo. Otrokovih želja ni treba takoj uresničiti, saj so želje zato, da v otroku vzbudijo hrepenenje in pričakovanje (npr. pred božičnimi prazniki lahko z otrokom nekaj dni samo gledamo kataloge in se z njim pogovarjamo o tem katera igrača mu je najbolj všeč, zakaj... - na ta način v njem vzbudimo pričakovanje, veselje). Ko otrok želeno igračo dobi šele čez nekaj časa, jo bo znal tudi bolj ceniti in se z njo dlje časa zaigrati, kot pa če jo dobi takoj.

Igrača naj bo kvalitetna in ne popularna (npr. zbiranje raznih figuric na določeno tematiko, nalepk za raznorazne albume...). Če je otrok samo zbiratelj in se z igračo nikoli ne igra, kaj je potem namen te igrače (razen, da imajo trgovine zaslužek od tega). Nič ni narobe, če si otrok izbere samo eno tematiko figuric in to zbira, se s tem igra ter mu to veliko pomeni. Ni pa nobene potrebe po tem, da otrok vsakokrat, ko v trgovinah ponujajo novo tematiko figuric ali nalepk, postane zbiratelj (npr. Stikeez figurice, pliškoti, frnikole, Rekordomania...).

**MANJ, KO IMA OTROK IGRAČ, in ENOSTAVNEJŠE KOT SO,
BOLJ OTROK RAZVIJA SVOJO DOMIŠLIJO IN USTVARJALNOST.**

PRAVLJICE

Za spodbujanje otrokove domišljije in za širjenje besednega zaklada je zelo priporočljivo, da otroku beremo čim več pravljic in se o vsebini z otrokom pogovarjamo. Namreč pravljice so poučne, vzgajajo, v njej nastopajo junaki, s katerimi se otrok lahko poistoveti, se tudi sam počuti pogumen. S pomočjo pravljic otrok lahko spoznava različna čustva, premaguje svoje strahove, pomagajo mu pri razumevanju vsakodnevnih življenjskih situacij in pojavov... Pravljice vključujejo čarobnost, mističnost in magijo, v katero otroci verjamejo (npr. čudežni kamenčki, čarobna palčka, vilinski prah...). Preko skupnega branja oblikujemo z otrokom odnos, razvijemo skupno temo za pogovor. Lahko rečemo, da za otroka nikoli ni preveč pravljic.

Povzetek jesenske šole za starše, na kateri je predavala Damjana Šmid dne 4.10.2023, pripravila svetovalna delavka Vrtca Mengeš: Tina Vuri - psihologinja